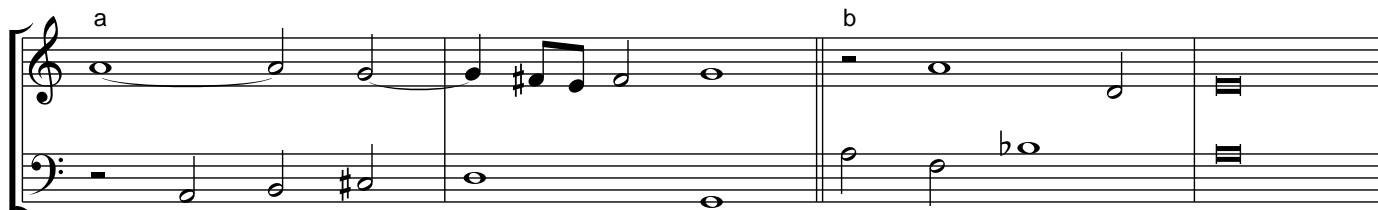

Bijdrage van Christoph Bernhard aan de muzikale analyse

In zijn "Tractatus compositionis augmentatus" (Dresden, 1657/63) bespreekt de leerling van Heinrich Schütz, Christoph Bernhard verschillende compositietechnieken die voor de melodische en harmonische analyse van (niet alleen) barokmuziek van belang zijn. Bernhard onderscheidt de volgende zeven figuren:

1. Syncopatio catachrestica

De syncopatio lost niet op in een konsonant (zie a) of daalt niet schredegewijs (zie b), of de dissonant is niet door een consonant voorbereid (zie a).

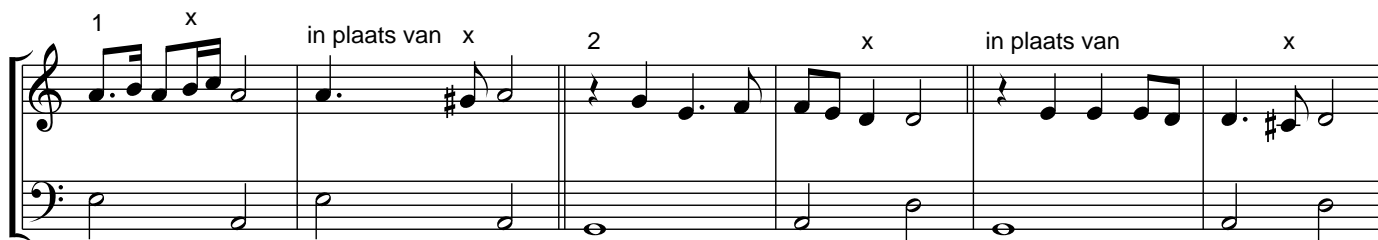
2. Extensio

De extensio behelst een verlenging van de dissonant, in combinatie met de multiplicatio (=toonherhaling).

3. Ellipsis

Ellipsis betreft de weglating van een consonant, die eigenlijk voor een reguliere (=secundegewijs dalende) oplossing van de voorafgaande dissonant noodzakelijk is.

4. Mora of retardatio

Hier is sprake van een omgekeerde Syncopatio: de dissonant wordt niet secudegewijs dalend opgelost, maar stijgend. In het "Ausführlicher Bericht" wordt deze figuur nauwkeuriger geformuleerd:

"Retardatio ist eine Versäumung, wenn nemlich eine Note eine Secunda steigen solte und sich zu lange vor dem Steigen auffhält".

in plaats van

in plaats van

5. Abruptio

Het "Gesang" wordt "zerrissen" of "gar abgerissen": in het eerste geval "in der Mitte eines Contextus" (i.p.v. een punt een rust) en in het tweede geval het "beëindigen" van een (kwart)kadens op de antepenultima (penultima en ultima worden weggelaten).

in plaats van

in plaats van

6. Transitus inversus ofwel Quasitransitus

Waarin deze figuur zich nu onderscheidt van de transitus irregularis wordt niet duidelijk:

"Transitus inversus ist, wenn das erste Theil eines Tactes im Transitu böse, das andere gut ist" ofwel "wider die Regul des Transitus, die Dissonanz anschläget".

A musical score in two staves (treble and bass clef) showing a sequence of notes. The first staff has a treble clef and the second a bass clef. The notes are: Treble: quarter rest, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Bass: whole note G3, whole note G3, whole note G3, whole note G3. A double bar line is after the first two notes. Above the second measure, the word "onversierd" is written.

7. Heterolepsis

"Heterolepsis ist eine Ergreifung einer anderen Stimme und ist zweyerley":

1. Beweging van een consonant naar een dissonant, welke "von einer andern Stimme in transitu könnte gemacht werden"; de dissonant is dus deel van een andere stem (voorbeeld 1)
2. Wanneer bij een gesyncopeerde onderstem de bovenliggende kwart niet een secunde stijgt, maar een terts daalt (voorbeeld 2).

A musical score in two staves. The first staff has a treble clef and the second a bass clef. The notes are: Treble: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F4. Bass: whole note G3, whole note G3, whole note G3, whole note G3. A double bar line is after the first two notes. Above the second measure, the text "zie de eigenlijk sopraanstem" is written.

A musical score in two staves. The first staff has a treble clef and the second a bass clef. The notes are: Treble: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Bass: whole note G3, whole note G3, whole note G3, whole note G3. A double bar line is after the first two notes. Below the bass staff, the numbers "4" and "6" are written under the first and second measures respectively.